

پروگرامی کوتان دژی فایروسی کوئید-19: چارەسەر کردنی نیگەرانیەکان

وشانی 7-17.03.2021

ئایا کوتانەکه تووشی فایروسی کوئید-19 م دەکات؟

کوتانەکه تووشی فایروسی کوئید-19 ت ناکات بە وەرگرتنی دوو دۆزی کوتانەکه چانسی نەخۆشبوونت بە شیوەیەکی مەترسیدار کەم دەکاتەوێه لە داهاوو.

ئەگەر تووشی فایروسی کوئید-19 بووم، ئایا پێویستم بە کوتان هەیه؟ ئایا چی دەبێت ئەگەر تووشبم بە 'فایروسی کوئیدی درێخایەن' یان تووش ببووم؟

ئێمە ئەو نازانین کە ئەگەر تووشی فایروسی کوئید-19 بوو بێت بێتاریزیت لە دیسانەو تووشبوونت بە فایروسیەکه جا لەبەر ئەوە هانی هەموو کەسێک دەدەین کە کوتانەکه وەرگیریت کاتیگ بانگهێشت کرا بۆ ئەوەی بیکات.

ئەگەر ئەو نیشانانەت لەسەر دەر بکەوێت کە رەنگە نیشانەکانی فایروسی کۆرۆنا بێت ئەوا تۆ دەبێت پشکنین بۆ خۆت بکەیت وە کوتانەکهت وەر نەگیریت تاکو ماوهی خۆجیاکردنەو مەکت تەواو دەبێت.

کاتیگ کە خەلگ تووشی ئالۆزبونی گەرە و بەردەوام بن لە تووشبوون بە فایروسی کوئید-19، دەبێت گەتوگۆ بکەن لەگەڵ پزیشکیگ کە ئایا ئیستا کوتانەکه وەر بگرن یان نا.

ئایا کوتانەکه چۆن کار دەکات، وە بۆ ماوهی چەند کار دەکات؟

کوتانەکه کار دەکات بە دروستکردنی پرۆتین لە فایروسیەکه کە گەرنگە بۆ دروستکردنی پاراستن.

پرۆتینەکه بە هەمان شیوە کار دەکات وەک لەوەی لە کوتانەکانی تر کار دەکات بە هاندانی کۆئەندامی بەرگری لەش بۆ دروستکردنی دژتەن ئەنتیبۆدی و خانەکان بۆ شەرکردن لەگەڵ تووشبوون بە نەخۆشیەکه.

ئێمە پێشبینی ئەوە دەکەین کە ئەم پیکوتیە وانا فاکسینە بۆ بەلانیگەم یەک سأل کار بکات – ئەگەر ماوهی ئەوە درێژ تر نەبێت. ئەمە بە بەردەوامی چاودیری دەکریت.

ئایا NHS متمانهی بە کوتانەکهیه کە سەلامەتە؟

بەلێ. خزمەتگوزاری NHS هیچ کوتانی دژی فایروسی کوئید-19 نادات بە خەلگ تاکو شارەزایانی سەر بەخۆ ئیمزایان ئیمزایان کرد کە کوتانەکه سەلامەتە بکریت.

ناژانسی ریکخستنی بەر هەمەکانی دەرمانەکان و چاودیری تەندروستی MHRA، ریکخەریکی فەرمی بەریتانیایە، ووتی کە ئەم کوتانە سەلامەتە و زۆر کاریگەرن.

وەک هەر دەرمانێک، پیکوتە وانا فاکسین پشکنینی بۆ دەکریت لە هەموو قونایەکانی پڕۆسە پەرەپێدان و دروستکردن، وە چاودیری دەکرین هەر کاتیگ کە ریکخەیان پێدرا و بەکار دەهێنرین لە بەشێکی فراوانتری دانیشوان.

ئايا ھېچ كارىگەرى لاۋەكى ھەيە؟

كارىگەرە لاۋەكىەكان وردەكارىي گرنگن كه ئاژانسى رېكخستى دەرمان و چاودىرى تەندروستى MHRA ھەمىشە رەمچاۋى دەكات كاتىك كه پىكوتە وانا فاكسىنى كاندىدراۋ ھەلسەنگاندن و پشكىنى بۇ دەكرىت بۇ بەكار ھىنان.

بۇ كوتانى دژى فایرۋسى كۆفید-19، وەكو زور لەوانى تر، ئەمیان دەستنىشانکرد كه ھەندىك كەس رەنگە ھەست بە نەساغى سووك بەكن، بەلام ئەوان ھېچ كارىگەرى لاۋەكى گەورەیان لەسەر تىببىنى نەكرا له . دەیان ھەزار لەو كەسانەى كه تاقىكر دەمیان لەسەر كرا

كاتىك كه تو كوتانى دژى فایرۋسى كۆفید-19ت وەرگرت، رەنگە كەمىك كارىگەرى لاۋەكى سووك ھەبىت. ئەوانە رەنگە برىتى بن له:

- شوىنى دەرزىەكه لەسەر قۇلت نازارى ھەبىت
- ھەست بە ماندوو بوون بەكەبىت
- سەر نىشە
- ھەستكردن بە نازار

تو دەتوانىت ھەبى نازار بخۆيت، وەكو پاراسىتامۆل، ئەگەر پىويستت پىي بىت. ئەگەر نىشانەكانت خراپتر بوون يان تو ترس و نىگەرانىت ھەبىت، تەلەفون بەكە بۇ 111.

زانبارى زىاتر دەربارەى ئەگەرى كارىگەرە لاۋەكىەكان: <https://www.nhs.uk/conditions/coronavirus-covid-19/coronavirus-vaccination/coronavirus-vaccine/>

ئايا دەربارەى كار دانەۋە ھەستىار بىەكان و اتا ھەسسىيەت چىيە كه تۆمار كراون؟

كوتان دژى فایرۋسى كۆفید-نۆزدە سەلامەت و كارىگەرە بۇ زۆربەى زورى خەلك - شارەزايان پشكىنى و ھەلسەنگاندن بۇ دەیان ھەزار كەس كرددە.

ھەر كەسنىك مېژوۋى دەستبەجى كار دانەۋەى ھەستىارى زور (كار دانەۋەى ھەسسىيەت) ى ھەبىت بۇ پىكەتەكانى لەناو كوتانەكە و اتا فاكسىنەكەدان دەبى كوتان وەر نەگرت.

دۆزى دوۋەمى كوتانى فايزەر بايۋننتىكت Pfizer/BioNTech نابىت بدرىت بەو كەسانەى كه كار دانەۋەى ھەستىارى و ھەسسىيەتى زۆريان ھەيە بۇ دۆزى بەكەمى كوتانى فايزەر بايۋننتىكت Pfizer/BioNTech.

ھەموو كەسنىك دەبى پرسىارى لى بكرىت بۇ ئەۋەى بزائرىت كه ئەگەر رەنگە كار دانەۋەى ھەستارى و ھەسسىيەتى ھەبىت پىش ئەۋەى كوتانەكە وەر بگرت.

ھەموو ئەو كارمەندانەى كوتان دەكەن ئەو مەشق و راھىنانەيان كرددەۋە كه پىويستىانە بۇ چارسەركردنى ھەر كىشەيەكى دەگمەنى كار دانەۋەى ھەستىارى و ھەسسىيەت، وە گشت شوپنەكان نامادەكراون بۇ سەرسەرشتى و گرنگىدان بەو خەلكانەى پىويستىان پىيەتى - ھەروەك ھەر كوتانىكى تر.

ئايا كوتانەكە دەتوانىت مادەى بۆماۋەى و اتا جىنى تو بگورىت؟

ھېچ بەلگەيەك نىيە بۇ ئەۋەى پىشنىارى ئەۋە بەكات كه كوتان دژى فایرۋسى كۆفید-19 مادەى بۆماۋەى و اتا جىنى ئەۋە كەسە بگورىت كه كوتانەكە وەر دەگرت.

ئايا كوتان دژى فایرۋسى كۆفید-19 كار دەكاتە سەر پىتاندىن و اتا بەر ھەمەپىنانى مندال؟

ھېچ بەلگەيەك نىيە كه كوتان دژى فایرۋسى كۆفید-19 كار بەكاتە سەر پىتاندىن و مندالبون.

ئايا دەتوانم كوتان وەربىگرم ئەگەر مەن سىڭىرىم ۋە ئاتا دوڭگىيان بىم يان شىرى مەمك بىدەم؟

بەلى. ئازانسى رىڭخىستى دەرمەن ۋە چاۋدىرى تەندروستى MHRA رىنمايىھەكانى خۇيان نوئى كىردەمە بۇ ئەۋەى بلىن كە ئافىرمتى سىڭىر ۋە ئەۋەى شىرى مەمك دەدەن دەتوانن كوتانەكە ۋەربىگرم بەلام دەبى ئەۋە لەگەل پىزىشكىڭ گەتوگۇ بىكەن بۇ دۇنياۋىون لەۋەى كە سوۋدەكانى زۇر زىاتىر بىت لە ئەگەر مەترسىھەكان.

ئايا كوتانەكە كار دەكات لەگەل ئەۋە جۇرە نوپىھەى قايرۇسى كۇرۇنا؟

ھىچ بەلگەھە ك نىھ ئىستە كە كوتانەكە كار ناكات لە دۇى جۇرە نوپىھەى قايرۇسى كۇفەد-19 ، كەۋاتە ئىمە بەردەۋام دەبىن لەكوتانى خەلڭ بەشۋەھەكى ئاساىى. زاناکان بە تىروئەسەلى سەىرى ئەۋە دەكەن لەسەر ئەۋەى چۇن قايرۇسەكە كار دانەۋەى ھەبە بۇ كوتانەكان. قايرۇسەكان، ۋەكو قايرۇسى ھەلامەتى زىستان، دەبىتە چەند جۇرنىڭ بەلام ئەم جىاۋازىبە بچوۋكانە بە دەگەن رىڭىرى دەكەن لە كار كىردى كوتانەكە.

ئايا كوتانەكان چەند كارىگەرن؟ ئايا ماۋەى چەند دەخاىنەت تاكلو كار دەكات؟

ئازانسى رىڭخىستى دەرمەن ۋە چاۋدىرى تەندروستى MHRA ۋوتى ئەم كوتانانە زۇر كارىگەرن، بەلام بۇ ئەۋەى پاراستن ۋە بەرگىرى تەۋاۋ ۋەرگىرەت ئەۋە خەلڭ پىۋىستە بىنەۋە بۇ دۇزى دوۋەى كوتانەكە - ئەمە لەراستىدا گىرنگە.

بۇ دۇنياۋىون لەۋەى چەند بىتوانرەت خەلڭ بە خىراىى بكوترىن، فەرمەنگەى تەندروستى ۋە چاۋدىرى سۇشەىال ئىستە ئامۇزگارى دەدات كە دۇزى دوۋەى ھەردوۋ كوتانى ئۇكسفۇرد ئەسترازىنەكا OxfordAstraZeneca ۋە فاىزەر باىۋننتىكت Pfizer/BioNtech vaccine should be scheduled up to 12 weeks apart. دەبى ماۋەى 12 ھەفتە نىۋانىان ھەبىت.

پاراستن ۋە بەرگىرى تەۋاۋ لە نىزىكەى ھەفتەلەك يان دوۋ ھەفتە دۋاى دۇزى دوۋەى كوتانەكە پەيدا دەبىت، جا لەبەر ئەۋەى گىرنگە كە كاتىڭ تۇ بانگەپىشت دەكرىت ئەۋە بە زووترىن كات كوتان بۇ خۇت حىجىز بىكە. ھەتا ئەۋەش كە ھەردوۋ كوتانەكە ۋەردەگىر تائىستاش ھەر پىۋىستە رىنمايىھەكانى دوروۋون لەبەكتىرى كۇمەلەپەتى ۋە رىنمايىھەكانى تر پەىرەم بىكەن.

ئايا بۇچى مەن ھەردوۋ دۇزى كوتانەكەى دۇزى قايرۇسى كۇفەد-19 م پىۋىستە؟

كوتانى قايرۇسى كۇفەد-19 بە 2 دۇز دەدرەت، ۋە ئەۋە گىرنگە كە دەبى ھەردوۋ دۇز ۋەربىگىرەت. لەشت باشتىر بەرگىرى پەيدا دەكات بۇ نىشانەكانى قايرۇسى كۇفەد-19 كاتىڭ كە كوتانەكە بە دۇزى بچوۋكتىر بەدرەت ۋە كاتىيان لە نىۋاندا ھەبىت.

ئامۇزگارى نوئى لە بەرپىرسانى گەۋەى پىزىشكى بەرىتانيا ئەۋەى كە دوۋم دۇزى كوتانەكە بە كارىگەرى دەمىننەۋە كاتىڭ 12 ھەفتە دۋاى دۇزى يەكەم دەدرەت، ۋە دەبى لە كۇتابى ماۋەى ئەۋە 12 ھەفتە بەدرەت.

ئەمە يارمەتى ئەۋە دەدات كە دۇنياۋىونە لەۋەى چەند بىتوانرەت زۇر لە خەلڭ سوۋد لە دۇزى يەكەمى كوتانەكە ۋەربىگىرەت بە زووترىن كات. ھىچ ترس ۋە نىگىرەنەك نىھ سەبارەت بە سەلامەتى كاتىڭ ئەۋە كەسانەى دۇزى دوۋم زووتر لە 12 ھەفتە ۋەردەگىر دۋاى دۇزى يەكەم.

ئايا چۇن ئەۋە كوتانە ۋە ئاتا فاكسىن ۋەھا بە خىراىى پەرى سەند؟

زۇر رىسا ھەن دەربارەى چۇن دەرمەنەكان، لەۋەش كوتانەكان، دروست دەكرىن، تاقى دەكرىنەۋە ۋە ۋادەكەن بەردەست بىتۇ بۇ خەلڭ بە گىشتى. ۋە ئەۋە جىاۋاز نىھ بۇ كوتانە باۋمىپىكرامەكانى دۇزى قايرۇسى كۇفەد-19.

چەند ھۇكارىڭ ھەن كە بۇچى تۋانرا كوتانەكانى دۇزى قايرۇسى كۇفەد-19 ۋەھا بە خىراىى پەرىمىندرا بە بەراۋرد بە دەرمەنەكانى تر؛

1. كوتانەكان پەرىمىندرا بە رىڭگى تاقىكرەنەمىيان لە قۇناغە جىاۋازەكان؛ قۇناغە تاقىكرەنەۋەى كوتانى دۇزى قايرۇسى كۇفەد-19 بەرىۋە دەچوۋ لە ھەمان كات يان بەسەرداچوۋنى كات، كە پىرۇسەكەى خىراكرەد.

2. زانیاری و داتاكانی تاقیكر دندهومكان بهخیرایی بهر دهست بوون لهبهرئوه شار مزایایی ئازانسی ریکهستنی دهرمان و چاودیری تهندروست MHRA توانیان پندچوونهوی بۆ بکهن لهکاتی رادهست کردنی تاقیكر دندهومكان و پرسیار کردنهکان به درێزایی رینگاکه، لهجباتی وهرگرتنی ههموو زانیارییهکان له کزتایی ماوهی تاقیكر دندهوم.

3. تاقیكر دندهوم پزیشکیهکان بۆ کوتانی دژی فایرۆسی کۆفید-19 توانیان خهڵکیکی زۆر بهخیرایی بهشداری بپیکهن و ههولێکی جیهانی مانای ئهومیوو ههزارهها کس ئارموزویان ههمیوو به خۆبهخشانه بهشداری بکهن.

ئایا کوتانهکه تاقیكر دندهومی لهسهر کرا لهگهڵ خهڵکانی باکگراوندی نهتهوه و رهچهلهکی جیاواز، یان خهڵکانی گروه پزیشکیهکانی له 'مهترسی زۆردان'؟

رپۆرتهکانی ههلسهنگاندنی گشتی گشت زانیارییه زانستیهکانی تیدایه دهربارهی تاقیكر دندهومكان و زانیاری دهربارهی بهشداریبووانی تاقیكر دندهومكان.

بۆ بهشداریبووانی تاقیكر دندهومه لهسهر کوتانی جۆری فایزهر Pfizer ریزهکان بریتی بوون له 9.6% له رهش پنیست/ئهفریقایی، وه 26.1% له هیسپانیك/ئهمریکای لاتینی وه 3.4% له ئاسیایی بوون. بۆ کوتانی جۆری ئوکسفورد ئهسترازینیکا Oxford/AstraZeneca به ریزهی 10.1% له بهشداریبووان رهش پنیست بوون وه 3.5% ئاسیایی بوون.

هیچ بهلگه نیه لهسهر ئهوهی ههر کام له کوتانهکان بهشیهیهکی جیاواز کاربکهن لهسهر گروه نهتهومییه جیاوازمكان.

بۆ ههر دوو کوتانهکه، ئهوه کسانهی بهشداریبوون له تاقیكر دندهومكان له تهمنی جیاواز بوون، ههروهها ئهوانهی توشی حالتهی تهندروستی ببوون. تاقیكر دندهومكانی ههر دوو کوتانهکه دهرکهوت که کاریگهر بوون لهسهر خهڵکانی ئهم گروهپانه.

وردهکاریی زانیاری دهرباره بهشداریبووانی تاقیكر دندهومكان بۆ ههر دوو کوتانهکه لهسهر ئونلاین بلاوکر اومهتهوه.

بۆ کوتانی فایزهر بایوننتیکت Pfizer/BioNTech زانیاری بهر دهسته لیره:

<https://www.gov.uk/government/publications/regulatory-approval-of-pfizer-biontech-vaccine-for-covid-19>

بۆ کوتانی ئوکسفورد ئهسترازینیکا Oxford/AstraZeneca vaccine زانیاری بهر دهسته لیره:

<https://www.gov.uk/government/publications/regulatory-approval-of-covid-19-vaccine-astrazeneca>

من ناتوانم ههندیک دهرمان وهر بگرم لهبهر بیروباوهر و پتیویستهکانی خۆراکی خۆم. ئایا پیکهاتهکانی ناو کوتانهکه چین؟

کوتانی دژی فایرۆسی کۆفید-19 هیچ بهر ههمیکی ئازملی یان هیلکهی تیدانیه.

ههموو پیکهاتهکان بلاوکر اومهتهوه له زانیاریی چاودیری تهندروستی لهسهر مألپهری ئازانسی دهرمان و چاودیری تهندروستی MHRA لهو لینکهی سهروه.

من بهشیکم له کۆمهڵگای موسلمان وه من ترس و دلهر اوکیم ههیه دهربارهی وهرگرتنی کوتانهکه - چۆن دهتوانم زانیاری زیاتر بدۆزمهوه؟

کۆمهڵهی پزیشکیی نیسلامی بهریتانی نامۆزگاری دیاریکراوی بلاوکر دۆتهوه که پهله بکهن له وهرگرتنی کوتان و تیبینی هاتنی مانگی رهمهزان بکهن بۆ ئهوهی دوانهکهون له وهرگرتنی کوتانهکه، سهرنجیان رادهکیشیت بۆ شیکردندهومی زانیاریی نیسلامی که دهلتیت دهرزی لیدان نهگهر به مهبهستی خۆراکی نهیبت رۆزوو بهتال ناکاتهوه وانا رۆزووی پێ ناشکیت.

زانیاری دهربارهی پرۆگرامی کوتان بهر دهسته لهسهر

• مألپیری Muslim Council of Britain website، وه

• مألپیری British Islamic Medical Association.

ئایا من بزاردهم پیده دریت دهر باره ی کوتان و مرگرتن؟ ئایا ده توانم جوړی ئمو کوتانه هملبژیرم که وهری ده گرم؟

تو نازادیت له موهی که نه تمویت کوتانی دژی فایروسی کوئید-19 وهر نه گرتیت؛ همر چنده، خزمهتگوزاریی ئین هانی هممو ئمو که سانه ددهات که ده توانن وهری بگرن. چهند خه لک زیاتر کوتان وهر بگرن، ئمو ونده سهخت تر ده بیت بؤ فایروسه که بؤ بلا و بونه موهی. ئموه ناتوانریت جوړیک له کوتانه که هملبژیریت له نیوان کوتانه جیوازه کمان چونکه بری کوتانه که سنوورداره، له بهر ئموه پیویسته موهی بهر دهسته و همیه له کاتی خوی به کار بیت.

ئه گمر من کوتانی دژی فایروسی کوئید-نوزده - وهر گرت، ده کرى ئیستاش همر خه لکی تر تووشی نه خو شیه که بکه م؟

کوتانی دژی فایروسی کوئید-19 پاراستن و بهر گرتیت پیده ددهات له تو شیبون به نه خو شی، به لام ریگری ناکات له موهی تو خه لکی تر تووش بکه بیت به نه خو شیه که کهاته، ئموه له راستیدا گرنکه که بهر دوام بیت له موهی ئموه له بیر بیت دهسته کانت، دموچاو، بوشایی. دهسته کانت بشو، دموچاوت داپوشه و دووری خوت بیاریزه له خه لکانی تر موه.

ئایا ده توانم کوتان وهر بگرم نه گمر ژماره ی NHS م نه بیت؟

به لکی. خه لک پیویستیان به ژماره ی NHS یان تومار کردن له لای پزشکی گشتی GP نیه بؤ وهر گرتنی کوتان وه همر گیز له سر ئمو بنهما و هوکاره رت ناکر ئیموه. سه کرده خو جیه کمان داوایان لیکراوه بؤ همر گاران بؤ دنیابون له موهی ئموه کیشه نیه.

ئه گمر که سیک ژماره ی NHS ی نه بیت به لام له ناو گروپیک شایسته بیت، خزمهتگوزارییه کمان ناموژگاری کراون بؤ ئموه ی ئیستا کوتان بکه م، به شیوهی خو جی له سر سیستهمی کاغز تومار بکه م و دنیابن له موهی دواتر کوتانه که به شیوهی فرمی بنوسریت و به دکویمینت بکرتیت.

ده توانیت له سر ئموه مألپیره ژماره ی NHS ی خوت به ریگی مألپیری NHS بدوزیت موه. له ناوت، بهرواری له دایکیوونت وه پوست کودت ده پرسیت، وه ژماره ی NHS ی خوت بؤت ده نیردریت به ریگی کورته نامه، نیمیل یان نامه.

همر که سیک ده توانیت ناوی خوی تومار بکات له ی پزشکی گشتی - GP پیویستت نیه به به لگی ناونیشانن یان باری مافی په نابهریت.

بؤ دوایین زانیاری دهر باره ی پروگرامی کوتان دژی فایروسی کوئید-19 سهردانی ئموه مألپیره بکه

www.norfolkandwaveneyccg.nhs.uk/covid-19-vaccination-programme